

DESTINUL BABILONIAN ȘI NOUA
LIBERTATE BIBLICĂ
O COMPARAȚIE ÎNTRE PERSPECTIVA
BABILONIANĂ ȘI CEA EBRAICĂ CU PRIVIRE LA
DEMNITATEA ȘI LIBERTATEA OMULUI

Ps. drd. Iosif DIACONU

Universitatea București

Bibliotecar-șef, Universitatea Adventus din Cernica

iosif.diaconu@uadventus.ro

**Abstract: Babylonian Destiny and the New Biblical Freedom -
A Comparison Between the Babylonian and the Hebrew Perspective
on Human Dignity and Freedom**

Human rights and freedoms as they are understood today have been obtained after a long series of historical provocations and transformations. Factors such as religious belief, cultural custom, social stratification and political interest are involved here. Human rights are directly influenced by the image and perception that a certain culture has about the human being. Therefore, in order to be able to realize the importance of the rights and the freedom that man has today, we must look at the understanding and obtaining process of these rights. Comparing the Babylonian and the Hebrew civilization we notice significant differences regarding the perception about man. In the Babylonian thought, human being was created to be a servant of the gods, condemned by the fact that he was created from the carcass of a rebellious god, being only an insignificant pawn of a destiny established by the gods. In contrast to the Babylonians, the Hebrew thought proposes a completely different status of the human being, granting him the possibility of self-determination, unique among ancient cultures. The biblical man was created in the image of God to administer the created world. The fall into sin was not dictated, but it was a decision freely assumed by man. The Bible often points out that man is fully responsible for all his deeds. Understanding the perception of the human being by the ancients, we can better appreciate and defend the rights we have today.

Keywords: Human being, Human rights, religious liberty, Babylonian civilization, Hebrew civilization, Enuma Elish, Bible

Introducere

Demnitatea umană și libertatea religioasă sunt drepturi fundamentale pentru a căror recunoaștere a fost nevoie să treacă milenii de istorie și să curgă mult sânge. Chiar în preambulul *Declarației Universale a Drepturilor Omului* este specificat faptul că „recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume.”¹ Din nefericire, există zone în lume în care aceste drepturi nu sunt încă înțelese și acceptate.

Înțelegerea și recunoașterea drepturilor cetățenilor depinde foarte mult de perspectiva pe care o civilizație sau o cultură o are cu privire la om. Aici sunt implicați factori precum credința religioasă, cutuma culturală, stratificarea socială și interesul politic. Toți aceștia au ca rezultată o imagine specifică cu privire la locul și statutul omului în societate.

Drumul pentru recunoașterea demnității umane și a libertății religioase se întinde până în negura istoriei. De aceea, în articolul de față dorim să facem o întoarcere în timp pentru a analiza locul și rolul pe care anticii i-l acordau omului. Modul în care se vedea omul antic pe sine avea consecințe covârșitoare asupra statutului său și asupra locului pe care și-l acorda în univers și societate. Astfel, vom pune în paralel perspectiva babiloniană cu cea ebraică și biblică cu privire la om. Vom compara cele mai importante poeme care vorbesc despre crearea omului, anume *Enuma eliš* la babilonieni și *Geneza* cap. 1 - 3 la evrei, deoarece demnitatea și statutul omului sunt prestabilite prin concepțiile lor despre originea omului. Apoi, vom analiza noțiunea de păcat, care exista atât la evrei, cât și la babilonieni și care contribuie la stabilirea statutului pentru om.

În final vom discuta despre perspectiva de ansamblu asupra libertății omului în cele două culturi pentru a înțelege gradul de libertate care i se acorda omului și forma acesteia. Mai întâi însă vom arunca o

1 *Declarația Universală a Drepturilor Omului* preluată de pe site-ul www.lege5.ro accesat la 1 august 2019 (<https://lege5.ro/Gratuit/g42doobx/declaratia-universala-a-drepturilor-omului-din-10121948>).

privire asupra specificului gândirii ebraice în contrast cu gândirea celorlalte culturi antice.

1. Gândirea antică și gândirea ebraică

Toate popoarele antice din zona Orientului Mijlociu se încadrează în așa-numita „gândire prefilosofică”. Își puneau în același mod marile întrebări și căutau aceleași răspunsuri, aparținând unui sistem comun de înțelegere și abordare a realității. Acest fapt îi plasează într-un sistem diferit de modul în care vedem noi astăzi lucrurile, lumea și pe noi înșine. Întrebările pe care și le puneau anticii și răspunsurile care îi mulțumeau erau diferite de ceea ce căutăm noi astăzi.

Cultura biblică are aceleași frământări și aceleași întrebări ca și celelalte culturi contemporane. Ceea ce îi diferențiază pe evrei este răspunsul pe care îl oferă și modul în care își articulează viziunea lor despre lume și despre om.

Viziunea ebraică este unică între culturile antice prin ceea ce transmite. Majoritatea culturilor de talia celei biblice s-au pierdut demult în negura istoriei, dacă nu au avut șansa să se regăsească pe vreo tăbliță de lut sau scrisă pe vreun papirus. Dar asta numai ca să știm de existența lor, nicidecum să ne influențeze cumva. În schimb, cultura ebraică - cu monoteismul ei, cu fobia absolută pentru imagine și detestând practicile magice atât de răspândite, nu încetează nici astăzi să își pună amprenta pe gândirea și cultura lumii. „Asimilarea nu era o caracteristică a gândirii ebraice. Dimpotrivă, aceasta s-a desfășurat cu încăpățănare și sfidare în fața înțelepciunii vecinilor lui Israel. Este posibil să identificăm reflecții din gândirea egipteană sau mesopotamiană în multe episoade ale Vechiului Testament; dar impresia copleșitoare pe care ne-o lasă această scriere este că e ceva original, nu derivat.”²

Analizând gândirea antică, reputatul cercetător și orientalist Henri Frankfort, spunea despre evrei că au avut un infinit *curaj moral*. Alături de greci, care au avut *curaj intelectual*, evreii au fost artizanii emancipării umanității de sub tutela mitului³. „Ei au propus nu o teorie speculativă, ci o învățătură revoluționară și dinamică. Prin doctrina unui Dumnezeu

2 Henri Frankfort, *Before Philosophy: The Intellectual Adventure of Ancient Man*, Baltimore: Penguin Books, 1961, p. 241

3 Vezi H. Frankfort, *Before Philosophy*, 247, 248.

unic, necondiționat și transcendent, au respins valorile prețuite ale epocii, au proclamat valori noi și au postulat o semnificație metafizică a istoriei și a faptelor omului.”⁴

În studiul de față urmează să observăm diferența dintre gândirea biblică și gândirea babiloniană în ceea ce privește statutul și demnitatea omului. Vom analiza modul în care a fost creat omul, noțiunea de păcat și ideea de destin așa cum sunt văzute în cele două culturi luate în discuție.

2. Originea și statutul omului

Plasarea omului în universul antic ține, în primul rând, de statutul său de creatură. Atât babilonienii, cât și evreii considerau că omul a fost creat de către zei, respectiv de către Dumnezeu. Cu toate acestea, cele două concepții diferă mult în perspectiva pe care o au asupra omului din cauza modului în care acesta a fost creat. După cum vom vedea, la babilonieni omul este un reziduu al universului, creat din carcasa unui zeu înfrânt și condamnat la o viață de robie față de zei. În contrast cu aceasta, evreii priveau omul ca o creatură favorită a lui Dumnezeu, făcut după chipul și asemănarea Sa (Geneza 1:26,27), a cărui sarcină era a aceea de a administra noua lume creată.

2.1. Crearea omului și statutul său la babilonieni

Mircea Eliade menționează⁵ patru variante pentru crearea omului la babilonieni. „Un mit relatează că primele ființe umane au ieșit din pământ asemenea ierburilor. După o altă versiune, omul a fost făcut din lut de anumiți lucrători divini... Alte texte o arată pe zeița Aruru drept creatoarea ființelor umane. În fine, după o a patra versiune, omul a fost făcut din sângele a doi zei Lagma jertfiți în acest scop. Această ultimă temă a fost reluată și reinterpretată în poemul epic *Enuma eliș*”⁶, cel mai cunoscut poem cosmogonic babilonian.

*Enuma eliș*⁷ (*Când pe înălțimi*) ne spune că după crearea lumii, Marduk, zeul suprem la babilonieni, a fixat pe cer locul fiecărui zeu pentru a

4 H. Frankfort, *Before Philosophy*, 241

5 Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, Univers enciclopedic, 2000, p. 49.

6 M. Eliade, *Istoria credințelor*, p. 49

7 Vezi Constantin Daniel, Athanase Negoită, *Gândirea asiro-babiloniană în texte*, București: Editura științifică, 1975, p. 52.

determina zilele și anotimpurile. Însă aceștia s-au plâns că muncesc din greu și nu are cine să le slujească. Atunci Marduk îl ucide pe Kingu, un zeu căzut în dizgrație, care era vinovat de faptul că fusese principalul aliat al lui Tiamat în războiul cosmic anterior⁸. Din sângele și oasele acestui zeu, Marduk l-a creat pe om cu scopul de a fi sclavul zeilor, slujindu-le, hrănindu-i și ocupându-se de nevoile lor. „El va sluji pe zei, ca ei să se odihnească.”⁹

Bucuroși de această soluție, zeii îi construiesc lui Marduk orașul Babilon și templul Esagila, unde, de Anul Nou, vin să-i aducă omagii pentru victoria sa. Tot atunci Marduk stabilește destinul omenirii pentru anul care urmează.

Reținem însă acest tablou sumbru cu privire la proveniența și rolul omului în univers. „Oamenii ar fi fost zămisliți de zei spre a le sluji, ca zeii să aibă liniște prin oameni.”¹⁰ O singură realitate îi cuprindea pe toți, zei și oameni, animale și obiecte. În acest monolit uriaș, omul avea locul unui sclav. El nu ajungea niciodată la zeii supremi decât prin intermediul zeilor mai mici și al zeului personal.¹¹ Omul babilonian știa că este așezat la marginea acestui univers și că este destinat să aibă o existență efemeră. Supunerea era atitudinea ce se aștepta de la omul născut în Babilon.¹²

2.2 Crearea și statutul omului la evrei

La evrei omul a fost plămădit în a șasea zi a creației, fiind ultima dintre realizările Creatorului înainte de ziua de odihnă (Geneza 1:26,27; 2:18-24). În afară de coincidență, nu credem că există alte legături cu faptul că facerea omului la babilonieni este înregistrată pe tăblița a șasea.

Omul este singura făptură creată de Dumnezeu *manual*, din țărâna pământului. După crearea trupului, Dumnezeu a suflat peste el și omul a devenit un suflet viu. Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa. Deși inițial a fost creat numai bărbatul, Dumnezeu a văzut că „nu este bine ca omul să fie singur; am să-i fac un ajutor potrivit pentru el” (Geneza 1:18). Din coasta bărbatului, Dumnezeu a creat femeia, pe care i-a dat-o de soție.

8 Nicolae Morar, *Credințe și idei proto-filosofice*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007, pg. 49.

9 *Enuma elîș*, Tăblița a VI-a, la C. D. A. Negoită, *Gândirea asiro-babiloniană în texte*, p. 38.

10 Constantin Daniel, *Civilizația asiro-babiloniană*, București: Editura Sport – Turism, 1981, p. 86.

11 C.G. Ogden (ed.), L. Delaporte, *The History of civilization – Mesopotamia*, Londra și New York: Routledge, 1996, p. 160.

12 Jaquetta Hawkes, *The First Great Civilizations*, Hutchinson, 1973, p. 214.

Dumnezeu i-a așezat apoi în grădina Eden, acolo unde sădise tot felul de pomi și plante ca hrană pentru om. „Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți pământul și supuneți-l; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului și peste orice viețuitoare care se mișcă pe pământ” (Geneza 1:28). Acesta este scopul primar pentru care a fost creat omul în concepția ebraică. Atât bărbatul cât și femeia au primit autoritatea supremă asupra a tot ceea ce făcuse Dumnezeu.

Omul biblic a fost creat nu pentru a fi stăpânit, ci pentru a stăpâni noua creație. În Biblie, nu omul îl hrănește pe Dumnezeu, ci Dumnezeu îi oferă omului hrană – „*poți să mănânci după plăcere*” (Geneza 2:16)¹³. Deși era transcendent, deci nu făcea parte din lumea creată, Dumnezeu era totuși accesibil omului în mod direct, fără intermediari. Așadar, la evrei, omul deschide ochii într-un univers bun, în care își găsește locul ca administrator, cu datoria de a îngriji și de a păzi ceea ce a primit în dar de la Dumnezeu.

3. Păcatul – libertate sau destin

Noțiunea de păcat există în ambele culturi, atât cea babiloniană, cât și cea biblică. Totuși perspectiva din care este privit păcatul diferă fundamental. La evrei păcatul este o posibilitate a libertății omului, pe când la babilonieni este, în primul rând, un fatalism al condiției umane din cauza creației și, în al doilea rând, un destin stabilit de zei.

3.1. Păcatul ca destin la babilonieni

Babilonienii, spre deosebire de evrei, nu vorbeau despre o stare paradisiacă a omului urmată de o cădere în păcat. La ei păcatul nu era doar o chestiune de opțiune a omului, ci ținea de însăși condiția umană. Din cauză că omul a fost creat din sângele unui zeu vinovat (King), omul era părtaș la rebeliunea cosmică pe care Marduk a înfrânt-o. „Se poate vorbi de un pesimism tragic, deoarece omul pare condamnat de pe acum de propria geneză.”¹⁴ El este păcătos prin creație și rob prin misiune. El va trebui să se mulțumească cu acest statut. „Păcatul includea nu doar răul și faptele rele recunoscute, ci și tot felul de greșeli non-morale care țin de practica religioasă.”¹⁵ Printre păcatele făcute de un babilonian se

13 Vezi Nahum Sarna, *Understanding Genesis: The World of the Bible in the Light of History*, New York: Schocken Books, 1966, p. 15.

14 M. Eliade, *Istoria ideilor religioase*, p. 57.

15 J. Hawkes, *The first great civilizations*, p. 212

numără: păcatul împotriva zeului și a zeiței, neascultare față de stăpân, ură față de bătrân, disprețuirea tatălui sau mamei, folosirea unor unități de măsură incorecte, stabilirea unor hotare false, relațiile sexuale cu soția aproapelui, crima.¹⁶

La babilonieni păcatul provenea din trei cauze. În primul rând natura omului este căzută pentru că el este o ființă modelată din sângele zeului rebel Kingu. În al doilea rând, păcatul era comis ca urmare a alegerilor greșite și a voinței umane rău direcționate. Și, în al treilea rând, omul, în conștiința babiloniană, avea un destin stabilit exact de către Marduk. Cu ocazia sărbătorii de Anul Nou, Marduk stabilea destinele tuturor lucrurilor și ființelor din lume. Având un destin stabilit la fiecare An Nou, omul făcea ceea ce i se prescrisese, de fapt.

Această tensiune dintre răspunderea omului față de zei și destinul său deja stabilit nu a primit o soluționare în gândirea babiloniană, așa cum ar cere logica după care judecăm noi astăzi lucrurile. Omul era tras la răspundere pentru păcatele sale, era pedepsit pentru greșelile sale, era răsplătit pentru faptele sale bune. Dar totodată destinul său era bine trasat de către divinitate.

3.2. *Păcatul ca posibilitate la evrei*

Relatarea creației din Geneza 3 ne spune că omul a fost creat într-o stare de inocență și imaculare. Păcatul este prezent doar ca posibilitate în Paradisul biblic, nu ca un fatalism. Dumnezeu l-a așezat pe om în grădina Eden pentru ca s-o lucreze și s-o păzească. Aici i-a dat posibilitatea să mănânce „după plăcere” din toți pomii din grădină. În grădină erau doi pomi speciali: Pomul vieții și Pomul cunoașterii binelui și răului. În mod surprinzător, nu pomul vieții este în centrul atenției narațiunii biblice, ci pomul cunoașterii binelui și răului. Despre acesta omul avea poruncă expresă de la Dumnezeu: „Din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit” (Geneza 2:17).

Totuși, într-o zi când se plimba prin grădină, Eva a intrat în dialog cu șarpele, care a ispitit-o să mănânce din fructul interzis. Eva a acceptat sugestiile șarpelui și a luat și a mâncat, dând și bărbatului ei, care era lângă ea. Oamenii au ajuns astfel „ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul” (Geneza 3:22). În consecință, viața pe pământ urma să fie plină de necazuri și dificultăți. Nașterea copiilor de către femeie urma să fie foarte

16 Vezi J. Hawkes, *The first great civilizations*, p. 212

dureroasă. Dar, cea mai mare consecință a păcatului era faptul că omului i s-a interzis accesul la pomul vieții. „Căci țărână ești și în țărână te vei întoarce” (Geneza 3:19).

Păcatul devine, așadar, parte a condiției umane, chiar parte a naturii sale. David, după ce a comis păcatul cu Bat-Șeba, se lamenta astfel: „Iată că sunt născut în nelegiuire, și în păcat m-a zămislit mama mea” (Psalmii 51:5). Iertarea de păcate era acordată omului dacă aducea anumite jertfe de ispășire sau pentru vină (Leviticul 4; 5).

Dumnezeu așteaptă de la om ascultare și credință. De asemenea, El nu aștepta doar ca omul să participe în mod formal la ritualurile religioase stabilite. Datoria omul față de divinitate, la evrei, implica atât aspectele practice ale vieții (corectitudine, respect), cât și nutrirea unor sentimente curate față de Dumnezeu. De fapt omul era chemat chiar să Îl iubească pe Dumnezeu, să I se închine cu devoțiune și să se teamă de El în toate aspectele vieții sale.

Toate acestea sunt însă lăsate la latitudinea omului. Omul biblic are întotdeauna în față două opțiuni: viața sau moartea, binecuvântarea și blestemul (Deuteronom 30:15-20, Iosua 24:15). Această formă a libertății omului și posibilitatea de a alege este o doctrină unică în spațiul Orientului Mijlociu din antichitate.

4. Destinul babilonian și noua libertate biblică

Anul Nou (*Akitu*) era, cu siguranță, cea mai importantă sărbătoare din calendarul babilonian. Cu o semnificație specială pentru echilibrul lumii era și faptul că în ziua a opta și în ziua a unsprezecea Marduk stabilea destinul tuturor ființelor și al oamenilor. „În fiecare an de Ziua Anului Nou el (Marduk) stabilea destinul cerului și pământului într-un loc situat înlăuntrul apelor, numit *Duku*. Se stabilea nu numai destinul anual al zeilor și al oamenilor, ci și al plantelor, ba chiar și al pietrelor lipsite de viață.”¹⁷ În acest fel era garantată continuitatea vieții și ritmul obișnuit al ei. Observăm deci că în mentalitatea babiloniană omul nu era stăpânul destinului său. „Potrivit perspectivei păgâne, soarta omului nu era determinată de comportamentul său.”¹⁸

Spre deosebire de babilonieni, evreii au o altă perspectivă asupra destinului omului. Astfel, transcendența și atotputernicia lui Dumnezeu

17 C. Daniel, *Civilizația asiro-babiloniană*, p. 254.

18 N. Sarna, *Understanding Genesis*, p. 17.

este pusă alături de posibilitatea omului de a-și stabili calea de urmat. În Biblia ebraică, omul este înzestrat cu posibilitatea de a refuza porunca lui Dumnezeu și de a-și croi propriul destin existențial. În contrast cu celelalte popoare, „în Vechiul Testament întâlnim un om înzestrat cu o nouă formă de libertate și o nouă povară a responsabilității.”¹⁹

Acest fapt, unic în gândirea popoarelor antice, creionează o umanitate liberă față de un destin sau statut dictat. Rolul omului nu este înghețat într-un anumit loc în marele tablou al existenței, așa cum îl vedem la babilonieni. Ci destinul omului este deschis propriei interpretări.

Noua libertate propusă de evrei atrage după sine o nouă responsabilitate. Omul nu se mai poate refugia în spatele fatalismului orb, ci trebuie să învețe că orice decizie are o consecință. Libertatea biblică nu este libertinaj. Prin alegere personală el își poate construi un destin care trebuie să facă față realității. „În Egipt și Mesopotamia omul era dominat, dar și susținut de marele ritm al naturii. Dacă în momentele sale întunecate se simțea prins și ținut în hățișul deciziilor, integrarea sa în natură avea, dincolo de toate, un efect liniștitor. El era condus cu blândețe de unduirile cosmice și perene ale anotimpurilor.”²⁰ Spre deosebire de evrei, omul antic păgân avea o mică marjă de greșală. Orice ar fi făcut, el urma să fie recuperat, în cele din urmă, și readus în condiția sa de marginal al universului. Condiția de om era implacabil legată de resemnare.

La evrei, noua libertate și noua responsabilitate îl așezau într-o permanentă stare de alertă, de veghere. Destinul său nu este dat, ci trebuie construit. Fiecare decizie implică limitări, condiții și, mai ales, consecințe.

Omul biblic avea o siguranță în privința desfășurării vieții, deoarece el știa că dacă face bine va fi binecuvântat, iar dacă face rău va fi pedepsit. El putea conta pe caracterul drept al lui Dumnezeu, care nu se schimbă niciodată și nici nu este supus capriciilor zeilor păgâni și nici altor forțe. „Conceptul biblic de chip divin în om constituie o altă idee revoluționară în lumea de atunci. Legătura păgână dintre om și natură a fost ruptă pentru totdeauna. Acum, omul nu mai este o creatură a forțelor oarbe, neajutorat în fața ritmurilor implacabile și a ciclurilor naturii. Dimpotrivă, el este acum o ființă înzestrată cu demnitate, cu un țel, cu libertate și o putere formidabilă.”²¹

19 H. Frankfort, *Before Philosophy*, 245.

20 H. Frankfort, *Before Philosophy*, 245.

21 N. Sarna, *Understanding Genesis*, p. 16.

Confrunțați cu realitățile dure ale vieții, anticii erau nevoiți să se resemneze în fața destinului prescris. În acest context, babilonienii au dezvoltat un sistem complex de intuire a voinței zeilor și au pus la punct procedee de influențare a deciziilor lor. Au stabilit zile de bun-augur sau zile nefaste (hemeralogia). În funcție de semnele indicate de stele, păsări, animale și diverse situații, anticii, de la regi până la robi, trebuiau să performeze ritualul corect pentru a obține decizii favorabile. Acest lucru i-a determinat să folosească magia, căci magia nu este altceva decât încercarea de a influența acele voințe superioare de care depinde soarta omului. „Procedeele magice, pentru înfrângerea forțelor demonice ostile, trebuie să-i fi preocupat pe toți oamenii de rând în timpul necazurilor.”²²

Astfel, dacă la omul antic soluția este de natură *magică*, la omul biblic soluția este de natură *morală*. „Nu magia, proclamă ea [Biblia], ci acțiunea umană este cheia unei vieți cu semnificație.”²³ Omul biblic nu a fost niciodată nevoit să apeleze la altceva decât la propria voință ca să își determine viitorul. La evrei soluția era de natură morală și consta în alegerea dintre bine și rău. Evreii, spre deosebire de alte popoare antice, se bucurau de siguranța unui Dumnezeu constant, nesupus capriciilor. Viața, pentru evrei, se desfășura sub auspiciile liniștitoare ale faptului că Dumnezeu nu se schimbă, iar mânia divină nu izbucnește nemotivat. Omul biblic știa că viața sa depinde de alegerile sale.

Libertatea pe care evreii o aduc în discuție îi conferă omului o demnitate aparte în peisajul antic. El își poate croi singur soarta prin alegerile pe care le face. Din acest motiv, responsabilitatea omului, în viața biblică, este imensă, deoarece prin deciziile sale el modelează și influențează realitatea.

Concluzii

O anumită cultură antică poate fi cunoscută diacronic, adică poate fi privită din perspectiva a ceea ce a fost ea în comparație cu ceea ce suntem noi astăzi. O asemenea analiză are avantajele sale, însă pentru a-i descoperi trăsăturile specifice și pentru a determina care a fost locul ei în peisajul cultural antic este nevoie de o analiză sincronică. Prin așezarea în paralel a respectivei culturi cu alta care i-a fost contemporană îi putem observa trăsăturile definitorii și o putem înțelege în specificul ei.

22 J. Hawkes, *The First Great Civilizations*, p. 203.

23 N. Sarna, *Understanding Genesis*, p. 27.

Punând în contrast perspectiva babiloniană cu privire la om cu cea biblică, ebraică, am putut să ne formăm o imagine cu privire la statutul pe care îl avea omul în aceste culturi. S-a conturat astfel portretul pesimist și resemnat al omului babilonian, cât și profilul liber și plin de responsabilitate al omului biblic.

În ceea ce privește gândirea babiloniană trebuie să subliniem că acest studiu prezintă, pe scurt, o mică parte din tot ceea ce înseamnă această mare civilizație. Faptul că s-a impus ca civilizație dominantă între culturile vremii și ne-a lăsat o moștenire atât de bogată presupune că aceasta conținea în sine resorturi care au condus-o la o asemenea înflorire. Așa cum am văzut mai sus, perspectiva pesimistă asupra destinului omului avea și un efect liniștitor care-i oferea încrederea că totul se întoarce și se integrează în marele destin cosmic.

Important în formarea imaginii despre om este, în primul rând, locul care i-a fost atribuit omului prin creație. Cele două perspective se aseamănă în faptul că ambele văd omul ca pe o ființă creată. Dar, în timp ce la babilonieni omul este creat pentru a sluji zeilor și a-i hrăni, la evrei omul, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, are menirea de a stăpâni și administra noua creație.

În al doilea rând, noțiunea de păcat își pune amprenta asupra percepției omului în ambele culturi. Însă, din nou, avem deosebiri semnificative. La babilonieni omul este păcătos prin natura sa, deoarece a fost creat din trupul unui zeu rebel defunct, fiind astfel pătaș la rebeliune și aflat într-o stare de dizgrație. Chiar dacă și la evrei omul este într-o stare păcătoasă, el se află așa pentru că a ales să se revolte împotriva lui Dumnezeu. Păcatul este, la evrei, o marcă nefastă a libertății de alegere a omului, libertate atât de mult subliniată în textele biblice.

În al treilea rând, sărbătoarea *Akitu* (Anul Nou) era ocazia în care Marduk, zeul babilonian suprem, stabilea destinul implacabil al fiecărei ființe. Babilonienii se știau deja programați pentru un anumit traseu al vieții, și fie că le plăcea, fie că nu le plăcea ceea ce li se întâmpla, trebuia acceptat pentru că aceasta era voința zeilor. În schimb, cultura biblică vine cu o perspectivă cu totul nouă pentru antici, și anume prezintă posibilitatea omului de a-și urma propriul drum. Ceea ce i se întâmplă omului este eminamente un rezultat al alegerilor sale. Dumnezeu biblic se implică în alegerile oamenilor numai prin îndrumare, sfătuire și avertizare. În Biblie nu există nici măcar o aluzie care să ne ducă la ideea că întâmplările și acțiunile descrise s-ar derula în mod fatal doar așa cum a fost stabilit de instanțe din afara

omului. De aceea, omului biblic i se repetă deseori că este foarte responsabil de acțiunile sale și că trebuie să facă alegerile potrivite.

Demnitatea umană și libertatea religioasă așa cum le înțelegem astăzi însumează epoci întregi de transformări și experiențe ale umanității. Fiecare cultură își are impactul ei asupra înțelegerii demnității umane, unele ca lecții negative, altele prin contribuție pozitive. Conștientizarea procesului istoric prin care umanitatea a ajuns să aibă astăzi aceste drepturi și privilegii ne vor ajuta să le apreciem mai mult și să le apărăm cu o hotărâre mai mare.

Bibliografie

Cărți

- *Biblia*, Traducerea Dumitru Cornilescu
- Daniel Constantin, *Civilizația asiro-babiloniană*, București: Editura Sport – Turism, 1981.
- Daniel Constantin, Athanase Negoită, *Gândirea asiro-babiloniană în texte*, București: Editura științifică, 1975.
- Eliade Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București: Univers enciclopedic, 2000.
- Frankfort Henri, *Before Philosophy: The Intellectual Adventure of Ancient Man*, Baltimore: Penguin Books, 1961.
- Hawkes Jaquetta, *The First Great civilizations*, Hutchinson, 1973.
- Morar Nicolae, *Credințe și idei proto-filosofice*, Timișoara: Editura Universității de Vest, 2007.
- Ogden, C.G. (ed.), L. Delaporte, *The History of civilization – Mesopotamia*, Londra și New York: Routledge, 1996.
- Sarna Nahum, *Understanding Genesis: The World of the Bible in the Light of History*, New York: Shocken Books, 1966.

Resurse electronice

- *Declarația Universală a Drepturilor Omului* preluată de pe site-ul www.lege5.ro accesat la 1 august 2019 (<https://lege5.ro/Gratuit/g42doobx/declaratia-universala-a-drepturilor-omului-din-10121948>).